DÖNEM : VIII CİLT : 9 TOPLANTI : 2

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Otuzuncu Birleşim

14 . I . 1948 Çarşamba

İçindekiler

Sayfa

1. — **Geçen tutanak özeti** 22

2. — **Havale edilen kâğıtlar** 22 :23

3. — **Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları** 23

1. — Aydın Milletvekili Emin Arkayın'ın öldüğüne dair Başbakanlık tezkeresi 23

2. — Trabzon Milletvekili Mustafa Reşit Tarakçıoğlu'nun, Yunus balığı avcılarına verilecek tüfek ve cephane hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair önergesi 23

4. — **Seçimler** 23

1. — Tekel Genel Müdürlüğü binası yapım işleri dolayısiyle Gümrük ve Tekel eski Bakanı Suad Hayri Ürgüblü hakkında beş kişilik Özel Soruşturma Komisyonu seçimi 23 :24,28

Sayfa

5. — **Sorular ve cevaplar** 24

1. — Eskişehir Milletvekili İsmail Hakkı Çevik'in, Eskişehir Elektrik Santrali hakkındaki sorusuna İçişleri Bakanı Münir Hüsrev Göle'nin sözlü cevabı 24 :26

2. — Denizli Milletvekili Reşad Aydınlı'nın, komünist faaliyetleri önleyici ne gibi tedbir alındığının açıklanması hakkındaki sorusuna Devlet Bakanı ve Başbakan yardımcısı Faik Ahmed Barutçu'nun sözlü cevabı 26 :28

6. — **Görüşülen işler** 28

1. — Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 25 . VIII . 1947 tarihli Haftalık Karar cetvelindeki 595 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Tarım Komisyonu raporu (4/39) 28

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Tekel Genel Müdürlüğü binası yapım işleri dolayısiyle Gümrük ve Tekel eski Bakanı Suad Hayri Ürgüblü hakkındaki Başbakanlık tezkeresi okundu ve;

Beş kişilik Özel Soruşturma Komisyonu için oylar toplandı.

Çanakkale Milletvekili Nurettin Ünen'in Devlet işlerinin teftiş ve kontrolüne dair olan sözlü sorusuna, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Faik Ahmed Barutçu cevap verdi.

Eskişehir Milletvekili İsmail Hakkı Çevik'in, Eskişehir Eelektrik Santrali hakkındaki sözlü sorusu, soru sahibi hasta olduğundan gelecek Birleşime bırakıldı.

Bingöl Milletvekili Feridun Fikri Düşünsel'in, at yarışlarındaki müşterek bahislere dair olan sözlü sorusuna, İçişleri Bakanı Münir Hüsrev Göle cevap verdi.

İstanbul Milletvekili Cihad Baban'ın, Devlet tarafından satınalınan Şirketi Hayriyenin emeklileri hakkındaki sözlü sorusuna, Ulaştırma Bakanı Şükrü Koçak cevap verdi.

Denizli Milletvekili Reşad Aydınlı'nın, komünist faaliyetleri önleyici ne gibi tedbirler alındığı hakkındaki sözlü sorusu, soru sahibinin hazır bulunmamasından, gelecek Birleşime bırakıldı.

Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Çukurova Harasına ait topraklar hakkındaki Dilekçe Komisyonunun 595 sayılı Kararının Kamutayda görüşülmesine dair olan önergesiyle ilgili Tarım Komisyonu raporu, önerge sahibinin hazır bulunmamasından geri bırakıldı.

Afyon Karahisar Milletvekili Ahmed Veziroğlu'nun;

Afyon Karahisar Milletvekili Sadık Aldoğan'ın;

Amasya Milletvekili Ahmet Eymir'in;

Bursa Milletvekili Abdürrahman Konuk'un; yine,

Bursa Milletvekili Abdürrahman Konuk'un;

Çanakkale Milletvekili Niyazi Çıtakoğlu'nun;

Edirne Milletvekili Fethi Erimçağ'ın;

Eskişehir Milletvekili Emin Sazak ile İstanbul Milletvekili Fuad Köprülü'nün;

İsparta Milletvekili Kemal Turan'ın;

İzmir Milletvekili Hasan Âli Yücel'in;

Konya Milletvekili Dr. Muhsin Faik Dündar'ın;

Urfa Milletvekili Suut Kemal Yetkin'in, Milletvekilliği dokunulmazlıkları hakkındaki Karma Komisyon raporları okunarak kabul olundu.

Amerika Birleşik Devletlerince Türkiye'ye yapılacak yardımdan munhasıran Millî Savunma ihtiyaçları için sağlanacak maddelerin vergi muaflıkları hakkındaki Kanun tasarısının birinci görüşülmesi bitirildi.

3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Adalet Bakanlığı kısmına ilâve yapılması hakkındaki kanun kabul olundu.

İsparta Milletvekili Sait Köksal'ın, Avrupa'nın muhtelif memleketlerinde kamplarda bulunan Türkler hakkındaki sözlü sorusuna, Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak cevap verdi.

Beş kişilik Özel Soruşturma Komisyonu için yapılan seçimde yetersayı bulunmadığından seçimin gelecek Birleşimde tekrarlanacağı bildirildi.

14 . I . 1948 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan	Kâtip
İstanbul Milletvekili	Samsun Milletvekili
K. Karabekir	*N. Fırat*

Kâtip
Kocaeli Milletvekili
S. Pek

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Tasarı

1. — Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Dışişleri Bakanlığı kısmını değiştiren 4665 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı (1/291) (Dışişleri ve Bütçe Komisyonlarına);

Teklif

2. — Van Milletvekili İbrahim Arvas'ın, Diyanet İşleri Başkanlığınca İmam ve Hatip ve

Vaiz okulları açılması ve Üniversitede İlâhiyat Fakültesi kurulması hakkında kanun teklifi (2/84) (Millî Eğitim ve Büteç Komisyonlarına);

Raporlar

3. — 4353 sayılı Kanunun geçici birinci maddesiyle 4659 sayılı Kanunda yazılı sürenin iki yıl uzatılması hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Maliye Komisyonları raporları (1/241) (Gündeme);

4. — Emirdağ'ın, Arslanlı Köyünden Şükrüoğlu Ali Çelik'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/30) (Gündeme);

5. — Erzurum Milletvekili Gl. Vehbi Kocagüney'in, Türk Ceza Kanununun 237 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Adalet komisyonu raporu (2/65) (Gündeme);

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Başkanvekili Cevdet Kerim İncedayı

KÂTİPLE : Sedad Pek (Kocaeli), Dr. Aziz Uras (Malatya).

BAŞKAN — Oturum açıldı.

3. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — Aydın Milletvekili Emin Arkayın'ın öldüğüne dair Başbakanlık tezkeresi

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

12 . I . 1948

Aydın Milletvekili Ahmet Emin Arkayın,ın 3 . I . 1948 tarihinde Aydın'da öldüğü, İçişleri Bakanlığından alınan 6 . I . 1948 tarih ve 23302 - 6/218 sayılı tezkerede bildirilmiştir.

Acı duygu ile arzederim.

Başbakan
Hasan Saka

BAŞKAN — Sayın arkadaşımızın aziz hatrası için bir dakika ayağa kalkalım.

(Bir dakika ayakta saygı sükûtu yapıldı).

2. — Trabzon Milletvekili Mustafa Reşit Tarakçıoğlu'nun, Yunus balığı avcılarına verilecek tüfek ve cepane hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair önergesi

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Yunus balığı avcılarına ait kanun teklifimi geri alıyorum, arzederim.

Trabzon Milletvekili
M. R. Tarakçıoğlu

BAŞKAN — Teklifi geri verilecektir.

4. — SEÇİMLER

1. — Tekel Genel Müdürlüğü binası yapım işleri dolayısiyle Gümrük ve Tekel eski Bakanı Suad Hayri Ürgüblü hakkında beş kişilik Özel Soruşturma Komisyonu seçimi

BAŞKAN — Biliyorsunuz bu tezkere üzerinde geçen oturumda beş üyeden mürekkep bir komisyonun ayrılması için bir seçim yapmıştık. O seçimde kimse yetersayıda oy almadığı için bugün seçimi tekrarlıyacağız, beş kişilik bir komisyon için arkadaşlar oy vereceklerdir.

Tasnif üyelerini ayırıyorum:

Amiral Şükür Okan (Kocaeli), Ali Zırh (Rize), Edip Alpsar (Çorum).

Tasnif için üç arkadaş ayrılmışlardır.

Oy toplamaya Kırşehir'den başlıyoruz.

(Kırşehir seçim çevresinden oylar toplanmaya başlandı).

BAŞKAN — Beş kişilik komisyon için oy

vermiyen var mı?

Oy verme işi bitmiştir.

Oylar saylıncıya kadar Gündeme devam ediyoruz.

5. — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — Eskişehir Milletvekili İsmail Hakkı Çevik'in Eskişehir Elektrik Santrali hakkındaki sorusuna İçişleri Bakanı Münir Hüsrev Göle'nin sözlü cevabı

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki hususların İçişleri Bakanı tarafından sözle açıklanmasını arz ve teklif ederiz:

1. — Eskişehir Elektrik Santrali için mubayaasına lüzum görülen biri iki yüz elli, diğeri beş yüz beygir kuvvetinde Burmeister tipinde iki dizel grupunu bir ithalâtçı tâcir yüz bin Türk lirasına teklif etmiş olduğu halde neden dolayı aynı motörler diğer bir tâcirden elli bin lira fazlasiyle mubayaa edilmiştir?

2. — Yine elektrik santrali için mubayaasına lüzum görülen bin yüz elli beş beygir kuvvetindeki Mirles tipindeki motörün 120 bin liraya satılması bir ithalâtçı tarafından teklif edilmiş olduğu halde neden dolayı aynı motör diğer motörleri satan tâcirden 200 bin liraya alınmıştır?

3. — Kendisinden iki yüz bin liraya motör satınalınmış olan vatandaşla belediye arasında yapılan sözleşmede bu aletin Temmuz 1946 sonunda santralda monte bir halde teslimi mukavele edilmiş ve mütaahhit aradan bir buçuk seneden fazla bir zaman geçmesine rağmen bu taahhüdünü yerine getirmemiş olduğu için mukavelede yazılı teehhür cezasından dolayı belediye ile mütaahhit arasında 195 000 liralık bir ihtilâf hâsıl olmuştur.

Esas mukavelede sözleşmenin tatbikından doğan ihtilâfların hakem yoliyle hallolunacağı yazılı olduğu için iş hakeme havale edilmiş hakem heyeti de İngiltere'den taahhüt mevzuu olan motörün gönderilmemiş olmasını mücbir sebep addederek belediyenin 195 bin liralık tazminat iddiasını reddettiği gibi belediyeyi ayrıca 12 bin lira hakem üeretini ödemeye mahkûm etmiştir.

Halbuki İngiltere'deki fabrika teklifi yapan ithalâtçıya 3 . IV . 1946 tarihinde yolladığı bir telgrafla 1946 senesi eylûl ayından evvel teslim edemiyeceğini mukavelenin akdinden evvel bildirmiştir.

İzahtan vâreste olduğu üzere mücbir sebep, aktin yapıldığı esnada tarafların malûmu olmayan ve bilâhare zuhur ederek aktin yapılmasına imkân bırakmayan hallerdir.

Halbuki mütaahhit, fabrikanın 3 . IV . 1946 tarihli telgrafı ile Eylûl 1946 tarihinden evvel alternatörün gönderilemiyeceğini bilmiş olmasına göre akdin yapılacağı sırada bildiği bu hali mücbir sebep olarak ileri süremez.

İş hakeme verilmeden evvel mütaahhidin bu hale vâkıf olduğuna belediye ıttıla hâsıl olduğu halde Belediye Başkanının bu ciheti ileri sürmesi halinde ihtilâfın belediye lehine halli gayet tabiî iken neden dolayı ihtilâf ve dâvanın esasına müessir olan bu müdafaa hakem heyetine bildirilmemiş ve aleyhte hüküm verilmesine sebebiyet verilmiştir?

4. — Esas mukavelede mütaahhide avans verileceği hakkında bir hüküm yoktur. Halbuki Belediye Meclisinin tasvibine arzolunmıyan tahkim mukavelenamesinde mütaahhide elli bin lira avans verilmesi kararlaştırılmıştır. Esas mukavelenin herhangi bir zaruret yüzünden tadili veya bir hüküm ilâvesine zaruret hâsıl olsa bile tadil veya ilâve olunan hükmü Belediye Meclisine bildirerek muvafakatını almak lâzımgeldiği halde neden dolayı bu esaslı kaideye riayet olunmamıştır?

5. — Bu haller dolayısiyle Belediye Meclisi yaptığı ilk toplantısında Reisin okuduğu raporu kâfi görmiyerek mürettep adedinin ekseriyeti ile kifayetsizlik, daha açık ifade ile itimatsızlık kararı vermiş olmasına göre Bakanlık vakıayı bir tahkik mevzuu olarak mütalâa etmek kararında mıdır?

Eskişehir Milletvekili Kemal Zeytinoğlu — Eskişehir Milletvekili İsmail Hakkı Çevik

İÇİŞLERİ BAKANI MÜNİR HÜSREV GÖLE (Erzurum) — Sayın arkadaşlarım; Eskişehir Belediyesi tarafından satınalınan elektrik motörleri hakkında Eskişehir Milletvekili Sayın İsmail Hakkı Çevik arkadaşımızın sözlü sorusu üzerine yaptırdığım tetkikat neticesini sorudaki maddeler ile mütenazır olarak arzediyorum:

1. — Arkadaşımızın sorusunun birinci maddesinde Eskişehir Elektrik Santrali için mubayaasına lüzum görülen iki dizel grupunun bir ithalâtçı firma tarafından 100 000 liraya teklif edilmiş olmasına rağmen diğer bir firmadan 150 000 liraya alınmış olması mevzuubahis ediliyordu. Filhakika 1 . X . 1945 tarihinde Eskişehir Belediyesi ile İstanbul'daki bir firma arasında akdedilen mukavele mucibince Eskişehir Elektrik Santrali için mevzuubahis firma, belediye nakil, montaj, ve grupların işler hale gelinciye kadar her türlü masraflar dâhil 188 bin liraya Burmaister tipi iki dizel grupu teslim etmeği taahhüt etmiştir. Bu hususa dair belediyece yapılan ilânlar üzerine 31 teklif alınmıştır. Teklif edilen gruplar muhtelif takat, evsaf ve şartları ihtiva ediyordu. Ozaman faaliyette bulunan santralin şehrin ışığını temin edememesinden ötürü mevcut olan âcil ihtiyaç dolayısiyle sözü edilen firmanın iki ayda teslimi taahhüt etmiş bulunması nazarı dikkate alınarak ve bu sebeple fazla para verilerek gruplar bu firmadan satınalınmıştır.

Ehli hibreye yaptırılan tetkikte, diğer teklifler arasında satınalınan bu iki grupa teknik bakımından rüçhaniyeti olanların mevcut bulunduğu, fakat bedeller arasında esaslı farklar görülmediği anlaşılmıştır. Satınalınan motörlerin teknik noktadan teklif edilen diğer bazı motörlerden düşük vasıfta olmasına rağmen satınalınmalarının gerekçesini, teslim müddetinin kısalığı teşkil etmektedir. Bununla beraber tekliflerin mütehassıs bir heyete tetkik ettirilerek evsaf, fiyat ve teslim müddetleri itibariyle mukayeselerde bulunmağı ihmal edenler hakkında ayrıca soruşturma yapılmaktadır.

2. — Sorunun ikinci maddesini aynı santral için tekrar mubayaa edilen 1155 beygir kuvvetinde Mirlees tipinde bir grupun bir ithalâtçı tarafından 120 bin liraya teklif edilmiş olmasına rağmen yine birinci maddede zikredilen firmadan 200 bin liraya satınalınmış bulunması teşkil etmektedir.

Yaptırttığım tetkike nazaran şehrin elektrik tenviratı yeni alınan iki grupla beraber eskiden kalma bir grupla tamamen temin edilemediğinden ve mevcut grupların reviżyonunu mümkün kılabilmek için yeniden bir elektrik grupu alınmasına Belediye Meclisince karar verilmiştir.

Mirlees Fabrikasının İstanbul mümessili olan firma 1945 senesi Haziran ve Eylûl aylarında 1155 beygirlik Mirlees marka dizel grupunu Eskişehir Belediyesine 10 ayda teslim etmeği kabul edeceğini bildirmiştir. Yapılan hesaba göre firmanın mektuplarındaki bedeller nazara alınarak nakliye, montaj masrafları da dâhil grupun bu firmadan alındığı takdirde 152 bin liraya mal olabileceği anlaşılmıştır. Diğer taraftan 1946 yılı Mart ayında yani yukarda sözü edilen firmanın teklifinden 7 ay kadar sonra halen belediyeye bu grupu taahhüt etmiş bulunan firma aynı grupu üç ay içerisinde ve 200 bin liraya monte etmeği taahhüt edeceğinden belediyeyi haberdar etmiştir. Bu defa işin âcil olmamasına, belediye meclisince bu hususta verilen kararda müstaceliyet kaydı bulunmamasına ve her iki firmanın teklif tarihlerine göre teslim müddetleri arasında da ancak iki ay gibi kısa bir zaman bulunmasına rağmen asıl Mirlees fabrikası İstanbul mümessilinin yaptığı ilk teklif üzerinde durulmadan ve her iki teklifin bedel, zaman mukayeseleri ve belediy nefine uyarlık dereceleri tetkik ettirilmeden grup ikinci teklifi yapan firmadan satınalınmış ve binnetice belediye aleyhine 48 000 liralık bir zarar hasulüne sebebiyet verildiğinden alâkalılar hakkında tahkikat açılması emri verilmiştir.

3. — Arakadaşımızın sorusunun üçüncü maddesi Mirlees tipi motörlerin taahhüt edilen müddet zarfında teslim edilememesi netilesinde mukavele mucibince mütaahhitten alınması gereken 195 000 liralık teehhür cezası parasında, hakem heyeti nezdinde iyi müdafaa yapılamamasından dolayı mütaahhit için mücbir sebep vârit görülerek belediyenin bu hususdaki iddiasının reddedilmiş olması hususuna temas etmektedir. Soruda da beyan edildiği gibi, Mirlees grupunun 17 Temmuz 1946 tarihinde teslimi mukavelede şart olarak konulmuş bulunduğu halde alternatör kısmının vaktinde gelmemesi yüzünden teslim ve montaj zamanında yapılamamış bu vaziyette belediyenin mütaahhit firmadan şartı cezai olarak talebettiği 195 000 lira için tarafların rızasiyle hakeme müracaat edilmiştir. İhtilâfın hakeme arzından sonra grupun alternatör kısmının 1946 Eylûlünden evvel gönderilemiyeceğine dair 3 Nisan 1946 tarihinde yani mukavelenamenin imzasından önce fabrikadan bir telgraf çekilmiş olduğu iddia edilmiş, bu mesele belediye meclisinde görüşülür-

ken belediye başkanı böyle bir telgrafın firmaya gelmediği cevabını vermiştir. Filhakika fabrika mümessilinin dosyasında ve resmî kayıtlarda yapılan tetkikatta 3 Nisan 1946 tarihli bir tele tesadüf edilememiş, ancak mukavelenin imzasından yani 16 Nisan 1946 dan sonra ve 16 Mayıs 1946 tarihinde bu mealde bir tel geldiği anlaşılmıştır. Ancak bu ihtilâf dolayısiyle belediye başkanının belediye meclisinde mütaahhit lehinde konuştuğu ve belediyeyi hakem heyeti nezdinde lüzumu kadar müdafaa etmediği iddia edilmekte bulunduğundan belediye başkanı hakkında bu noktadan da tahkikat yapılmaktadır. Bu tahkikat bilhassa motörlerin zamanında teslim edilemiyeceği yolunda mütaahhit firmaya gelen 16 Mayıs 1946 tarihli telin belediyeye firmaca zamanında bildirilip bildirilmediği ve zamanında bildirilmemiş ise kendisinden beklenen hüsnüniyeti göstermemiş olan bir âkid taraf lehine mücbir sebep esasının kabul edilemiyeceği noktasının hakeme belediye başkanlığınca ifade edilip edilmediği cephelerinden derinleştirilmektedir. Burada sözü geçen hakem kararının belediyece temyiz edilmiş olduğunu da ilâveten arzetmek isterim.

4. — Sorunun 4 ncü maddesi esas mukavelede mütaahhide avans verileceğinden bahsetmediği halde belediye meclisinin tasvibine arzolunmıyan tahkim mukavelenamesi ile mütaahhide 50 bin liralık bir avans verildiği mevzuunu ihtiva etmektedir.

Tahkimden sonra, mütaahhidin getirdiği ve monte ettiği makine kısmı rehin olarak alınmak suretiyle noksan bulunan alternatör kısmının getirilip ikmali için kendisine 50 bin lira avans verilmiş ve montajı ve grupun tamamen teslimini mütaakıp 100 bin lira daha tediye edilmiş ise de bu hususlar belediye meclisinden alınan salâhiyet kararına istinat ettirilmiş ve 50 bin liralık avans verilmesi için belediye meclisinin 4 Ağustos 1947 tarihli oturumunda karar verilmiştir. Bunda kanuna aykırı bir cihet görülmemiştir.

5. — Sorunun beşinci maddesinde; diğer maddelerde de bildirilen haller dolayısiyle belediye meclisinin yaptığı ilk toplantıda reisin okuduğu rapor kâfi görülmiyerek mürettep adedin ekseriyetiyle kifayetsizlik kararı verilmiş olmasına göre Bakanlığımızın vakayı bir tahkik mevzuu olarak mütalâa etmek kararında olup olmadığının izah edilmesi istenmektedir. Eskişehir Milletvekili Sayın Kemal Zeytinoğlu arkadaşımızın bu hususa dair olan yazılı sorusuna cevap olarak da arzettiğim gibi belediye başkanının yıllık faaliyet raporunun okunduğu toplantıya 21 üye iştirak etmiş, bunlardan 8 i başkanın kifayetsizliği, onu yeterliği hakkında oy vermiş, 3 üye müstenkif kalmıştır. Belediye Kanununun 76 ncı maddesine göre kifayetsizliğe müretteb üye adedinin ekseriyetiyle karar verilmek lâzımdır. Eskişehir Belediye Meclisinde müretteb üye adedi 34 olduğuna göre belediye başkanı hakkında kifayetsizlik kararının enaz 18 oy ile verilmesi icabetmektedir. Bu maksat ile verilmiş oy adedi 8 dir. Binnetice Bakanlığın hakemliğine müracaat edilecek bir mevzu bulunmadığını arzederim.

BAŞKAN — Söz istiyor musunuz?

İSMAİL HAKKI ÇEVİK (Eskişehir) — Hayır.

2. — Denizli Milletvekili Reşad Aydınlı'nın, komünist faaliyetleri önleyici ne gibi tedbir alındığının açıklanması hakkındaki sorusuna Devlet Bakanı ve Başbakan yardımcısı Faik Ahmed Barutçu'nun sözlü cevabı

BAŞKAN — Soruyu okutuyorum:

B. M. M. Yüksek Başkanlığına

22 . XII . 1947

Üniversitenin bir tefsir talebinde bulunması dolayısiyle ele alınan komünizm mevzuunda yalnız adı geçen müessese içindeki komünistlerin ve komünistliğinden şüphe edilenlerin temizlenmesi, memleketin ve yeni neslin yüksek menfaatine uyması bakımından kâfi görülemiyeceğinden, yurtta muhtelif Devlet müesseselerinde vazife alıp da hattâ hükümlü oldukları halde çalıştırılmakta olan komünistlerin gizli faaliyetlerini önleyici ne gibi tedbirler alınmış ve ileriye ait ne gibi karar taşınmakta olduğu hakkında Başbakanın sözlü olarak cevap vermelerini rica ederim.

Denizli Milletvekili
Reşad Aydınlı

BAŞBAKAN YARDIMCISI VE DEVLET BAKANI FAİK AHMED BARUTÇU — Reşad Aydınlı arkadaşımızın sorusu umumi mahiyettedir.

Yurtta, diyorlar, muhtelif Devlet müessese-

lerinde vazife alıp hattâ hükümlü oldukları halde çalıştırılmakta olan komünistler vardır. Bunların gizli faaliyetlerini önleyici ne gibi tedbirler alınmıştır ve ileriye ait ne gibi kararlar mveuttur.

Devlet dairelerinde ve müesseselerinde vazife almış bulunanlar arasında buralarda istihdamlarına kanunca engel teşkil etmiyecek cezalarla hükümlü veya af ile mahkûmiyetlerinin neticeleri kaldırılmış olan kimseler vardır. Bunlar sayılı ve bellidirler.

Devlet hizmetinde yasasız zararlı faaliyetlerin başıboş ve takipsiz kalması vârit değildir. Umumiyetle memleketin nizam ve emniyetini kanunun yasakladığı her türlü faaliyetlere karşı korumak mevzuunda lüzumlu tedbirler eksiksiz ve aralıksızdır. Bu her zaman için böyledir; bugün için de, ilerisi için de.

Bu sözlerimle arkadaşımızın sorusuna karşı söyliyebileceğimiz şeyleri tamamiyle ifade etmiş addedileceğimizi umarım.

REŞAD AYDINLI (Denizli) — Muhterem arkadaşlar, müsaadenizle önce bu soruyu hangi sebeplerin tesiri altında sorduğumu arzedeyim:

Bütçe Komisyonunda bütçe müzakere edilirken ve bir de Millî Eğitim Komisyonunda Ankara Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesine mütaallik işler konuşulurken kominist liğinden şüphe edilen bazı Üniversite elemanlarının üzerinde Büyük Meclisin sayın üyelerinden o komisyonlarda bulunanlar asîl bir heyecan göstermişlerdir. Bendeniz bu arada zaman zaman Sayın Bakanlardan, hükümlü olanlar da var, bunlar istihdam edilmektedir. Binaenaleyh bu hususta ne düşünüyorsunuz; bunların gizli faaliyetlerini önleyici mahiyette tedbirler nelerdir, tamamen milletvekillerinin bulunduğu komisyonlarda sordum ve anlamak istedimse de bunlara cevap verilmedi ve denildi ki; gündemde bu yoktur. Bunun yeri başkadır. Binaenaleyh bu zaruret karşısında bu mühim konunun bir defa da Büyük Meclisin huzurunda konuşulmasını şahsan tensip ettim ve muhtelif daireleri, muhtelif bakanlıkları ilgilendirdiğinden dolayı da sayın Başbakanı rahatsız ettim. Şimdi Sayın Başbakan Yardımcısının kısa ve fakat veciz olarak vermiş oldukları cevabı dinlemiş bulunuyorum ve dinlemiş bulunuyoruz.

Kendilerine çok teşekkür ederim. Teşekkürümün sebebi; hükümlü oldukları halde velevki kanunla afedilmiş olsunlar; fakat bunların mevcudiyetlerini bu kürsüden beyan buyurmuş olmalarıdır. Elbetteki, Hükümetin uyanık olduğu su götürmez bir hakikattir. Fakat arkadaşlar, bu konu, büyük bir vatan dâvasıdır. Şurasını itiraf etmeve mecburum ki, bu konuya temas ederken halen heyecan duymaktayım. Cümlemizin bildiği bir hakikattır ki bu gün dünya Hitler ve ortaklarının kurmak istedikleri meşum yeni nizamdan daha beter olan, Kızıl nizam ile karşı karşıyadır. Hakikat şudur ki; Kremlin Küreyi istiyor. Kominizim denilen ütopi ise Moskof sömürge imparatorluğunun kurulması için sadece bir istilâ silâhıdır. Bu silâhın hedefi milletlerin istiklâlleri ile insanların her türlü hak ve hürriyetleridir. Binaenaleyh buna Moskofizm demek daha doğru olur kanaatindeyim.

Bununla beraber Kominizm ile Sovyetizm aynı şey değildir. Sovyetizm tam ve mükemmel bir Islavcılıktır. Komünizm ise, bu hunhar Moskofculuğun dış politika plânıdır. Bu plân girdiği yerde hak namına hayata kıyar, hürriyet namına insanları zincire vurur, adalet namına terörü tatbik eder. Bu itibarla vatanımız ciddî bir durum karşısındadır.

Arkadaşlar mevcudiyetimize suikast eden Türk - Rus mücadelesi sürekli olmuştur. Sürüp gelen bu çetin düşmanlık Türk dünyasına pahalıya mal olmuş ve Romanoflar İslâv istilasının önünde daimî set olarak Türkleri her fırsatta bulmuşlardır. Dünkü Romonoflar'la bu günkü Kızıl nizam arasında fark olduğu iddia edilemez. Sadece yılan kabuğunu değiştirmiştir. Bunların söylenmesinde ve okutulmasında fayda büyüktür. Çünkü Ayının kuzuyu masumdur diye yemediği görülmemiştir.

Hal böyle olunca kanaatimce Türkiye'de bulunan Moskofistler kendi şahsi sefil menfaatleri uğruna Türk dünyasının şerefli ve müstakil kalesi, insanlık ailesinin samimî ve temiz uzvu olan Devletimizi ve Milletimizi can evinden vurmaktadır.

Tarih ve milletler bunları ve bilerek veya bilmiyerek bunları her ne sebeple olursa olsun himaye edenleri asla unutmıyacaktır.

Aziz arkadaşlar, müsadenizle şu ciheti de tebarüz ettirmek isterim. Tarihte; Timürlenk - Yıldırım, Timürlenk - Toktamış ve sair Türk Başbuğlarının birbirine karşı giriştikleri şuursuz savaşlarda kardeş kanı akmış, her iki taraf

çok yıpranmış ve fakat neticede zaferi bir üçüncüsü veya Müthiş İvan kazanmıştır. Bugün bir avuç Türk münevveri birbirini anlamakta ve mütemadiyen birbirine karşı çamur atmakta; herkes kendi büyümesini âdeta başkasının küçülmesinde aramaktadır. Böyle bir hareket bidattir, böyle bir hareket korkunçtur. Ve bilmiyerek asırlar boyunca varlığımıza ve mukadderatımıza mütevecih olan husumeti beslemek, onun hamlelerine tatbik kolaylığı vermektir. Balkanlar gözönündedir. Büyük milletimizin daima uyanık olduğunu biliyorum. Kahraman Türk Milletinin uyanıklığı, bünyesinin sağlamlığı, mertliği sayesinde bu melûn maksatlar muhakkak ölüme mahkûmdur. Bununlaberaber unutmamalıdır ki, istikbalimiz bizim birlik ve kuvvetli olmamıza, bir birimize karşı saygılı bulunmamıza bağlıdır. Kaldı ki bizim dünyanın hiçbir Devletinden geri kalan bir rejimimiz yoktur; hiç kimseye imrenmeye ihtiyacımız yoktur. Çünkü Büyük Meclisin içinde Türk ihtilâlini ve Türk inkilâbını yaşamış ve yaratmış, Milletvekili olarak çalışmış yüksek şahsiyetler de vardır. Binaenaleyh biz şu veya bu hizbin peşinde bir kurtuluş arayacak kadar fikirsiz insanlar değiliz. Tunç renkli ilâhi Atatük'ün ve onun aziz arkadaşlarının ve Kahraman Türk Milletinin yarattığı bir rejim vardır; onun adına «Kemalizm» diyoruz. Bunu her cepheden işlemek, herşeyin üstünde bunu bularak bu vatanın bütün bağrına serpmek hepimize ayrı ayrı düşen bir borçtur. Bunu böylece kayıt ettikten sonra esef duyarak bir noktaya temas etmekliğime müsaadenizi rica ederim.

Arkadaşlar; hâdisatı böylece mütalâa ettikten sonra eğer bu dâvayı benimsiyerek yani komünizmi benimsiyerek, bunun suç olduğunu bildiği halde işlemiş olanlar varsa ve bunu işlemiş olanlar adaletin huzurunda mahkûm olmuşlarsa bunların bilâhara af edilmiş olması bendenizi tatmin etmez. Bunların affedilmiş olması, bunların cayı istihdam olduğunu bize kabul ettiremez. Esefle müşahede ettiğimiz bir hakikat versa o da memleketin bazı kilit noktalarında dahi bu kabîl insanların mevcut bulunmakta olmalarıdır.

Benim şahsi kanaatıma göre yapılacak iş bunları vatansız ilân ederek; (tabiî bir kanun yaptıktan sonra işbu, kanuna tevfikan, vatansız ilân ederek kendi cennetlerine iade etmektir.

Kesif olarak bu şekilde mevzuatta bulunduktan sonra bu dâvanın, Partinin çok üstünde bir vatan dâvası olduğunu tekrar arzederek huzurunuzu terkediyorum.

6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 25 . VIII . 1947 tarihli Haftalık Karar cetvelindeki 595 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Tarım Komisyonu raporu (1/39)

BAŞKAN — Komisyon raporunu okutuyorum:

(Tarım Komisyonu raporu okundu)

BAŞKAN — Rapor hakkında söz istiyen var mı? Söz istiyen yoktur.

Bakanlıkça nazarı dikkate alınacağını Komisyon raporu bildiriliyor, zaten, raporu oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Seçimin sonunu şimdi Yüksek Huzurunuza arzedeceğim:

Beş kişilik komisyon seçimine 262 oy verilmiştir.

İsmet Eker (Çorum) 220, İhsan Ezgü (Ankara) 212 oy, Hasan Fehmi Ataç (Gümüşane) 188 oy, Sahir Kurutluoğlu (Kırşehir) 157 oy, Nazım Poroy (Tokad) 150 oy almışlardır. Bu suretle bu beş arkadaş beş kişilik komisyona seçilmişlerdir.

Muamele tamamdır. Bunlardan sonra daha az oy alanlar vardır.

Ayın 16. Cuma günü 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 16,13

DÜZELTİŞ

29 ncu Birleşim Tutanak Dergisinin 1 ve 3 ncü sahifelerinde, Niğde Milletvekili İbrahim Refik Soyer'in, Memurlar ve Memurlar Muhakemat Kanunlarının değiştirilmesi hakkındaki sözlü sorusu Adalet ve İçişleri Bakanlıklarına gönderilmiştir, şeklinde düzeltilecektir.

T. B. M. M. Basımevi